

Pravda

Když myslíme na pravdu nebo něco říkáme o pravdě, není tu jen to naše myšlení ani jen to naše promlouvání (ten náš výkon), nýbrž také to, o čem přemýšlíme nebo o čem něco říkáme. A právě k tomu, nač myslíme nebo o čem něco říkáme, máme ještě jiné vztahy než toto myšlení a říkání. Konkrétně v případě pravdy jsou to např. vztahy emocionální, ale také mravní a duchovní atd. Pravda myšlená je přece táž, k níž se vztahujeme mravně a duchovně, nejde v každém případě zvlášť o jinou „pravdu“ (např. pravdu myšlení, pravdu citu, pravdu mravního rozhodnutí atd.). Všechny takové naše vztahy k pravdě jsou na sobě nějak závislé, navzájem se ovlivňují, ale tak, že pravda, k níž se vztahují, není ani jen produktem tohoto vztahování, ani jen jeho kvalitou či složkou. I když ony různé vztahy jsou – zejména zpočátku – jen zkusmé a tentativní, i když třeba dochází mezi nimi k různým diskrepancím (které lze rozpoznat a případně vystopovat jejich zdroje), přece jde o vztahy k něčemu, co pomalu vyvstává před nimi, nabývá jakýchsi obrysů, které jsou upřesňovány a případně opravovány, co se tedy trochu podobá tvorbě uměleckého díla. Ani umělecké dílo není součástí a složkou tvoření, ale není – tady je třeba překonat jisté předsudky – ani pouhým produktem uměleckého tvoření. Sám výtvar (jakožto artefakt) má (resp. dává) smysl jen v tom, jak poukazuje k něčemu čím sám není, co není jeho kvalitou, tím méně součástí, co právě naopak zůstává vždy až „za“ ním či „pod“ ním (eventuelně „nad“ ním), co musí vždy znovu jakoby přicházet, když mu chceme porozumět, co se nám musí nějak otvírat resp. co musí otevřít naše „oči“, aby vskutku viděly, a uši, aby vskutku slyšely. Tak jako nás vlastní umělecké dílo (jeho nitro) musí oslovit skrze vnější stránku artefaktu, jež je jen poukazem k jeho jedinečnosti, tak nás musí pravda (či lépe Pravda) oslovovat přes veškeré formulace pravdivých soudů a výroků, přes celé teorie a koncepty jako to, co je za nimi či nad nimi, ale co nemůže k lidem přicházet jinak než jejich prostřednictvím. To platí ovšem nejen o vysloveném, napsaném nebo vytištěném výroku, ale už o každém pomyšlení, každém myšlenkovém uchopení.

(Písek, 050104-1.)